

ných problémů filozofie, které bude třeba stále promýšlet. Dokud budou lidé zvi-
daví, a to budou, pokud budou lidmi, filozofie ani nezahyne, ani se nestane vý-
hradní záležitostí specialistů.

Z dosavadní naší komentované charakteristiky recenzované knihy vyplývá, že
autor pouze prvé tři kapitoly věnoval titulnímu tématu, a že dvě poslední jsou
zajímavým příspěvkem k úvahám o úkolech filozofie (hlavně u Hegela a Wittgen-
steina, ale i v současnosti). Ty poslední knihu velmi obohatily, protože daleko více
než prvé tři pomohly poznat autorův filozofický profil.

Autor zjevně vyrostl v prostředí filozoficky ovládaném Wittgensteinovými dě-
dici (Strawson aj.), tedy tzv. jazykovou filozofií. Jistě je — spolu s mnohými svými
vrstevníky — nespokojen s její triviálností a s její profesionalistickou tendencí
bránit se proti pronikání politických a sociálních otázek. Východisko hledá v záj-
mu o Hegelovo dílo; revoluční interpretace tohoto díla ho přivedla k zájmu
o marxismus. Jako „marxista“ je však velmi nedůsledný. Především je mu cizí
skutečná marxisticko-leninská revoluce. Má zjevně tendenci přeceňovat některé
formální rysy vládnutí a podceňovat (nedoceňovat) progresivní obsah diktatury pro-
letariátu, a možná i lidového státu. Nedoceňuje úlohu vědeckého, materialistického
a ateistického světového názoru a jeho význam v seriózním filozofickém systému;
nejde jen o to, že na některých místech své knihy působí dojmem autora, který se
zhlíží v Hegelově objektivním idealismu, ale hlavně o to, že podle něho patří
k věčným otázkám filozofie též problém boha (u něho s velkým počátečním písmem-
nem). Autor se ani nepokusil o dialektikomaterialistický a historikomaterialistický
rozběr vztahu mezi jazykem a skutečností (rozuměj: nepokusil se o něj ani v ná-
znaku). Jeho úvahy o vnímání u Hegela a Wittgensteina jsou opravdu jen glosami
k názorům těchto myslitelů a některých dalších filozofů; nejen nevyústily v marxis-
ticko-leninskou analýzu příslušné gnoseologické problematiky, respektující v plné
míře úlohu praxe v poznání, ale nejsou ani v nejmenším proniknuty přístupem
z pozic této problematiky.

Nicméně autorovo tchnutí k marxismu je sympatické. Zdá se, že v současné si-
tuaci ohrožení Evropy hrozbou jaderné války, o níž je v knize také zmínka, pro-
cházejí ideologické postoje inteligence, pracující v oblasti humanitních věd, i v ta-
kové konzervativní zemi, jakou je Anglie, proměnami, jež jsou předzvěstí hlubších
procesů, které v Západní Evropě dříve nebo později proběhnou.

Z formálních nedostatků musíme upozornit na velký počet chyb v němčině (v jed-
notlivých slovech a v jednom citátu na s. 53, 60, 68, 77 a 104).

Knihy by si zasloužila hodně pozornosti filozofů, i když kritické, zvláště v socialis-
tických zemích; snad ji tato recenze pomůže vyvolat.

Jiří Cetl

Klassiker der Philosophie I, II. Ed. Otfried Höffe. München, Verlag C. H. Beck 1981.
562 + 555 stran.

Mnichovské Beckovo nakladatelství vydává edici, jejíž jednotlivé svazky přinášejí
studie věnované osobnostem, které mají ve svém oboru postavení klasiků. Po *Kla-
sicích politického myšlení* (I. Od Platóna po Hobbese, II. Od Locka po Maxe We-
bera), *Klasicích sociologického myšlení* (I. Od Comta po Durkheima, II. Od Webera
po Mannheima), *Klasicích pedagogiky* (I. Od Erasma Rotterdamského po Herberta
Spencera, II. Od Karla Marxe po Jeana Piageta), *Klasicích teorie literatury a Kla-
sicích sociologie umění* došlo v roce 1982 i na *Klasiky teologie* (I. Od Irenaea po
Martina Luthera, II. Od Richarda Simona po Dietricha Bonhoeffera) a *Klasiky filo-
zofie*.

Ve filozofii jsou — jak praví v úvodu k I. svazku Otfried Höffe, profesor etiky,
sociální a právní filozofie na univerzitě ve švýcarském Freiburgu a ředitel taměj-

šího Institutu pro sociální vědu a politiku – označování za klasiky či myslitelé, kteří pomáhají odkrývat lidskému duchu nové cesty poznání, formulují fundamentální otázky lidského bytí a zároveň tvoří pojmy a hledají metody pro jejich zodpovězení, kteří řeší problémy umožňující člověku sebepoznání a orientaci ve světě. Zkrátka, jak říká Saint-Beuve: „Un vrai classique... c'est un auteur qui a enrichi l'esprit humain“.

Klasikové filozofie jsou „klasiky ducha“. Především v tom smyslu, že svým dílem spoluvytvářejí strukturu našeho přírodovědního i společenskovědního obrazu světa, mravního i politického života. Pro celé dějiny platí, že významní filozofové svět nejen vykládali, ale originalitou, radikálností a důsledností svého myšlení jej také proměňovali. Díla klasiků přináší nová řešení ontologických, noetických, etických a dalších otázek, neustále posunují jejich smysl, zaměření; přestupují stávající horizonty lidského vědění a konstituují nové. Četba a kritická diskuse s díly klasiků proto také nejen seznamují s „příklady filozofování“, ale učí filozofování samotnému.

První svazek představuje klasiky filozofie od předsofistiků po Davida Huma. Jejich výběr lze považovat za už dostatečně „prověřený“, ustálený: po předsofistikách následují Platón, Aristoteles, Epikuros, stoa, Plotinos, Augustinus, Anselm, Tomáš Akvinský, Ockham, Cusanus, Bacon, Hobbes, Descartes, Pascal, Spinoza, Locke, Leibniz a francouzští osvícenci. Větší problémy měl editor v *druhém svazku* s novější dobou, zejména s koncem řady. V období od *Immanuela Kanta* po *Jean-Paula Sarrtra* tu za sebou následují Fichte, Hegel, Schelling, Schopenhauer, Mill, Kierkegaard, Marx, Dilthey, Nietzsche, američtí pragmatisté, Frege, Husserl, Bergson, Russell, Wittgenstein, Heidegger, Carnap, Horkheimer a Adorno. V prvním svazku čteme souhrnné pojednání o předsofistikách, stoicích a francouzských osvícencích, v druhém o amerických pragmatistech (jmenovitě o Peircovi, Jamesovi a Deweyovi) a do jedné kapitoly se dostali i Horkheimer a Adorno (ty podle Rolfa Wiggerhause spojují nejen pojmy jako Frankfurtská škola, kritická teorie, západní marxismus, duchovní otcovství studentského hnutí aj., ale i velké dílo *Dialektik der Aufklärung* z roku 1947, které Wiggerhaus srovnává s Marxovou a Engelsovou Německou ideologií a Russellovými a Whiteheadovými *Principia mathematica*).

Kapitoly věnované jednotlivým filozofům mají v zásadě stejnou stavbu: po krátkém úvodu následuje výklad o filozofově životě a díle, dále pak poměrně důkladná analýza jeho názorů a informace o jeho vlivu na další vývoj filozofie. Monografie, opírající se o bohatou starší i soudobou literaturu, se soustřeďují na podstatné věci, na zrod, charakter i smysl uvažovaných koncepcí, otázek i jejich řešení; pojednání jsou přitom přehledná a dobře srozumitelná. Jednotliví filozofové-klasikové jsou představeni i prostřednictvím jejich bust (u starších) či malířských nebo fotografických portrétů. Autory monografií jsou filozofové a historici filozofie působící většinou na západoněmeckých univerzitách nebo vědeckých institutech. V bibliografické části obou svazků jsou uvedena vydání děl vybraných filozofů a sekundární literatura (především německá a anglická). Svazky uzavírají oddíly poznámek, jmenný a věcný rejstřík a stručné informace o autorech jednotlivých kapitol.

Jiří Gabriel

John N. Findlay: *Plato und der Platonismus. Eine Einführung*. Königstein/Ts., Athenäum 1981. 194 strany.

Práce pojatá a inzerovaná již v podtitulu jako úvod není tradiční popularizací tradičního obrazu platónské filozofie. I když má obvyklou strukturu podobných prací, tj. po úvodních výkladech a po teoretické kapitole o Platónově teorii idejí a čísel postupně probírá všechny čtyři historické vrstvy platónských dialogů a nakonec hodnotí „druhý život“ platónismu, a i když je psána srozumitelně, chce